

Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΕΩΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΙΣΡΑΗΛΙΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εισαγωγή

Ο Ο.Π.Α.Ι.Ε (Οργανισμός Περιθάλψεως και Αποκαταστάσεως Ισραηλιτών Ελλάδος), γέννημα της μεταπολεμικής περιόδου, αποτελεί καρπό προσπαθειών 5 ετών (1944-1949) των ιθυνόντων του Κ.Ι.Σ., επιφανών Ελλήνων Εβραίων νομικών ομοθρήσκων της εποχής εκείνης καθώς και εβραιοπαλαιστινιακών και διεθνών εβραϊκών Οργανισμών.

Ο ΟΠΑΙΕ κληρονόμησε την περιουσία που διαχειριζόταν η ΥΔΙΠ (Υπηρεσία Διαχειρίσεως Ισραηλιτικών Περιουσιών) και μετέπειτα ΚΥΔΙΠ (Κεντρική Υπηρεσία Διαχειρίσεως Ισραηλιτικών Περιουσιών) δηλαδή ακίνητα σε όλες τις περιοχές της Ελλάδας καθώς και ελάχιστα κινητά (τιμαλφή). Ο κύριος όγκος των ακινήτων βρισκόταν φυσικά στη Θεσσαλονίκη.

Σύντομο ιστορικό της ίδρυσης

Ο Ο.Π.Α.Ι.Ε. ιδρύθηκε βάσει του Β.Δ. που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 79/τ.Α΄/29.3.1949. Το Βασιλικό αυτό Διάταγμα εκδόθηκε σε εκτέλεση του Α.Ν. 846/1946 (ΦΕΚ17/τ.Α΄/22.1.1946).

Η δημοσίευση του Β.Δ. της 29^{ης} Μαρτίου 1949 αποτελεί το επιστέγασμα των επί

τετραετία σχεδόν προσπαθειών των ιθυνόντων του ΚΙΣ για την έκδοση διατάγματος σε εκτέλεση του Α.Ν. 846/1946 «περί καταργήσεως του κληρονομικού δικαιώματος του Κράτους επί των εκκειμένων Ισραηλιτικών περιουσιών». Η καθυστέρηση της έκδοσης του Β.Δ. οφείλεται στο ότι είχε συνδεθεί με εκκρεμούσα υπόθεση οικοπέδου Έλληνα πολιτικού στην Παλαιστίνη. Για τη διευθέτηση του θέματος αυτού ενήργησε το ΚΙΣ και η εξαγορά του οικοπέδου έγινε σε συνεργασία με διεθνείς εβραϊκούς Οργανισμούς.

Στο ΝΠΔΔ με την επωνυμία ΟΠΑΙΕ περιήλθαν οι σχολάζουσες (αδιάθετες, εγκαταλελειμμένες) περιουσίες των Ελλήνων Ισραηλιτών που απεβίωσαν κατά τη διάρκεια των φυλετικών διωγμών 1943-1944, εφόσον δεν κατέλιπαν κληρονόμους ή συγγενείς μέχρι τετάρτου βαθμού.

Ο ΟΠΑΙΕ, σύμφωνα με το Β.Δ. της 29/3/1949, παρέλαβε, κατ'αρχήν, τις περιουσίες που διαχειριζόταν η ΚΥΔΙΠ (Κεντρική Υπηρεσία Διαχειρίσεως Ισραηλιτικών Περιουσιών ιδρυθείσα με το Ν.1180/20.1.1944).

Η ΚΥΔΙΠ δημιουργήθηκε από την ελληνική κυβέρνηση σε συνέχεια της ανάλογης υπηρεσίας ΥΔΙΠ (Υπηρεσία Διαχειρίσεως Ισραηλιτικών Περιουσιών) που είχε δημιουργηθεί καθ'υπόδειξη των Γερμανών το 1943 (Ν.205/29.5.1943 «περί διαχειρίσεως των παρά των Αρχών Κατοχής κατασχομένων και εγκαταλειπομένων ισραηλιτικών περιουσιών»)

Αντικείμενο της ΥΔΙΠ ήταν η επιμέλεια της διαχειρίσεως των ως άνω αναφερομένων περιουσιών της περιφέρειας της Γενικής Διοικήσεως Μακεδονίας. Η αρμοδιότητα της ΚΥΔΙΠ επεκτάθηκε σε ολόκληρη την Ελλάδα πλην της Γενικής Διοικήσεως Μακεδονίας. Αργότερα η ΚΥΔΙΠ (Ν.1977/10.10.1944) αλλάζει ονομασία και αποκαλείται Κεντρική Υπηρεσία Εκκαθαρίσεως και Αποδόσεως Ισραηλιτικών Περιουσιών.

Η χειρονομία της Ελλάδας για την ίδρυση του ΟΠΑΙΕ, παρά το μακρύ χρόνο

διαπραγματεύσεων, υπήρξε υποδειγματική και εξυμνήθηκε από την παγκόσμια κοινή γνώμη και τις οργανώσεις, εβραϊκές και μη, του εξωτερικού.

Δραστηριότητα

Ο ΟΠΑΙΕ παρέλαβε ακίνητα που διαχειριζόταν η ΥΔΙΠ, με πρωτόκολλα παράδοσης και παραλαβής. Τα ακίνητα αυτά βρίσκονταν

εκτός της Θεσσαλονίκης και στις πόλεις Διδυμότειχο, Καβάλα. Αλεξανδρούπολη, Φλώρινα, Χανιά, Ιωάννινα, Σέρρες, Ορεστιάδα, Καστοριά, Κομοτηνή, Ξάνθη, Κέρκυρα κ.α Από τις υπηρεσίες του όμως ή από μαρτυρίες εντοπίστηκαν και άλλα ακίνητα. Στις περισσότερες από αυτές τις πόλεις λειτούργησαν και τοπικά γραφεία με κάποιον υπεύθυνο συνεργάτη ή δικηγόρο τα οποία εν καιρώ καταργήθηκαν.

Στο διάστημα αυτό διαχειρίστηκε συνολικά πάνω από 5000 περιπτώσεις ακινήτων. Πολλά από αυτά ήταν μισθωμένα, ή είχαν παραχωρηθεί από τις ελληνικές αρχές κατοχής σε πρόσφυγες, άστεγους, άπορους και αναξιοπαθούντες. Μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα παρουσιάστηκε με τους μεσεγγυούχους εβραϊκών εμπορικών επιχειρήσεων στη Θεσσαλονίκη, καθώς και με το νόμο περί ενοικιοστάσιου. Μέχρι το 1979 λειτουργούσε οργανωμένο τοπικό γραφείο Θεσσαλονίκης με τεχνικό προσωπικό το οποίο εντόπιζε και πολλά ακίνητα που δεν είχαν καταγραφεί ή παραδοθεί από την ΥΔΙΠ. Το τοπικό συμβούλιο λάμβανε αποφάσεις που κοινοποιούσε στο Δ.Σ. που συνεδρίαζε στην Αθήνα, όπου ήταν η έδρα του Οργανισμού. Ο ΟΠΑΙΕ συνήθως συστεγαζόταν με το ΚΙΣ .

Το πρώτο συμβούλιο αποτελείτο από τους Ασέρ Μωϋσή (πρόεδρο), Μίνο Λεβή (αντιπρόεδρο), Δανιήλ Αλχανάτη (εντεταλμένο σύμβουλο), Πέππο Μπενουζίλιο, Μωϋσή Καράσσο, Ροβέρτο Ραφαήλ, Δανιήλ Αλχανάτη, Βίκτωρ Βεχωρόπουλο, Μίνω Μάτσα, Έλιο Νεγρίν.

Από τότε έχουν διοικήσει 25 Δ.Σ. υπό την προεδρία των Βίκτωρα Σέμαχ, Δαυίδ Αμαρίλιο, Ανσέλμου Μουρτζούκου, Μάρκου Όσμου, Λάζαρου Ελιέζερ, Εδγάρ Αλλαλούφ, Ααρών Ασέρ. Σημερινός πρόεδρος είναι ο Δαυίδ Ταραμπουλούς.

Ο σκοπός και ο ρόλος του ΟΠΑΙΕ ήταν η αποκατάσταση των ομοθρήσκων που επέζησαν των φυλετικών διωγμών. Ο μηχανισμός, βάσει των νομοθετικών διατάξεων, λειτουργούσε ως εξής: Από την ημέρα δημοσιεύσεως του ιδρυτικού νόμου και για έξι μήνες (δηλαδή εντός του 1949) όσοι είχαν συγγενείς που χάθηκαν κατά το Ολοκαύτωμα μπορούσαν να διεκδικήσουν την περιουσία τους με μία αίτηση -δήλωση προς τον Οργανισμό και να προσκομίσουν βέβαια αποδεικτικά στοιχεία περί της συγγενειάς τους (μέχρι 4^{ου} βαθμού). Υποβλήθηκαν 3600 εμπρόθεσμες ή εκπρόθεσμες δηλώσεις.

Στη συνέχεια, και για 20 χρόνια (μέχρι και το 1969) όσοι δεν υπέβαλαν δηλώσεις και πρόβαλαν κληρονομικά δικαιώματα είχαν δικαίωμα να εγείρουν αγωγές κατά του ΟΠΑΙΕ διεκδικώντας περιουσίες. Η νομική υπηρεσία του ΟΠΑΙΕ εξέταζε κάθε αίτηση και αποφαινόταν αν ο δηλών είχε πραγματικά κληρονομικό δικαίωμα ή όχι και εξέδιδε απόφαση περί κληρονομικού δικαιώματος. Σε θετική περίπτωση το ακίνητο αποδιδόταν στον δηλούντα και αν είχαν εισπραχτεί και μισθώματα αποδίδονταν και αυτά. Αποδόσεις έγιναν με αποφάσεις του Δ.Σ αλλά και του Τοπικού Συμβουλίου Θεσσαλονίκης.

Σημειωτέον ότι σε περίπτωση διεκδικήσεων, αμφισβητήσεων και καταπατήσεων εγείρονταν αγωγές είτε από τον ΟΠΑΙΕ είτε από αντιδίκους κατά του ΟΠΑΙΕ και έτσι οι δικαστικοί αγώνες υπήρξαν ένα μεγάλο κομμάτι της δραστηριότητας του Οργανισμού.

Μετά την απόδοση των ακινήτων σε δικαιούχους και πωλήσεις (για τη συντήρησή του) ο ΟΠΑΙΕ, κατόπιν αποφάσεων που λήφθηκαν σε πανελλαδικά συνέδρια των

εβραϊκών Κοινοτήτων, συνέχισε το έργο της αποκατάστασης μέσω ΚΙΣ και Κοινοτήτων. Αυτό έγινε με τη δωρεά ακινήτων είτε προς Κοινότητες είτε προς το ίδιο το ΚΙΣ.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Σήμερα έχουν απομείνει στον ΟΠΑΙΕ ελάχιστα ακίνητα τα οποία διαχειρίζεται. Με αφορμή όμως το Κτηματολόγιο τα τελευταία τέσσερα χρόνια έχει αρχίζει μια έντονη δραστηριότητα για εντοπισμό ακινήτων «αγνώστου» ιδιοκτήτη ή για επανεξέταση περιπτώσεων ακινήτων που είχαν τεθεί στο αρχείο λόγω ελλείψεως στοιχείων.

ΑΡΧΕΙΟ ΟΠΑΙΕ

Το αρχείο του ΟΠΑΙΕ αποτελείται από φακέλους ακινήτων, φακέλους δικογραφιών, πρωτόκολλα παράδοσης και παραλαβής ακινήτων από την ΥΔΙΠ, αιτήσεις διεκδικούντων ακίνητα, αποφάσεις κληρονομιάς, πρακτικά συνεδριάσεων και συνεδρίων, κτηματολόγιο με οδούς κατ' όνομα ιδιοκτήτη, μερίδες υποθηκοφυλακείου, φύλλα καταγραφής κινητών πραγμάτων, καταστάσεις απόρων , καταστάσεις επιχειρήσεων κλπ. Το αρχείο αυτό βρισκόταν στη Θεσσαλονίκη αλλά, όταν έκλεισε το τοπικό γραφείο, μεταφέρθηκε στην Αθήνα. Ένα μικρό κομμάτι του βρίσκεται στο Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος το οποίο φρόντισε και για τη συντήρηση των εγγράφων αυτών και αντίγραφα βρίσκονται και στο Εβραϊκό Μουσείο Θεσσαλονίκης.

Από το αρχείο αυτό μπορεί κανείς να αντλήσει πολύτιμα στοιχεία για την ιστορία

ίδρυσης και λειτουργίας του ΟΠΑΙΕ αλλά κυρίως για τις περιοχές που κατοικούσαν οι Εβραίοι, ονόματα και αριθμό των Εβραίων που απεβίωσαν κατά τη διάρκεια της ναζιστικής κατοχής κυρίως λόγω μεταφοράς στα στρατόπεδα, είδος επιχειρήσεων και επαγγελμάτων, αντικείμενα που καταγράφηκαν και προφανώς κατασχέθηκαν, ονόματα καταπατητών περιουσιών, ενδεικτικό αριθμό ατόμων που μετανάστευσαν πριν από την κατοχή για να σωθούν, αλλά και μετά.

Ενδεικτικά παραθέτουμε έγγραφα του αρχείου του Οργανισμού

Ο Αναγκαστικός Νόμος, Α.Ν. 846/1946, με τον οποίο το Δημόσιο παραιτείται κάθε δικαιώματός του επί των κληρονομιών των Ελλήνων Ισραηλιτών θανατωθέντων στα ναζιστικά στρατόπεδα που δεν άφησαν κληρονόμους και διαθήκη.

Το ΦΕΚ (Αρ. 79/τ.Α'/29.3.1949), όπου δημοσιεύεται το ιδρυτικό νομοθέτημα του ΟΠΑΙΕ το οποίο προβλέπει την περιέλευση στον Οργανισμό των περιουσιών των εξοντωθέντων στα στρατόπεδα Ελλήνων Ισραηλιτών.

**Δήλωση συγγενών διεκδικούντων κληρονομικά δικαιώματα επί περιουσίας θανατωθέντος
στα
στρατόπεδα Έλληνα Ισραηλίτη.**

Απόφαση Δ.Σ. ΟΠΑΙΕ με την οποία ο Οργανισμός αποφάινεται ότι η συγκεκριμένη περιουσία του θανατωθέντος δεν περιέρχεται σε αυτόν λόγω ύπαρξης κληρονόμων.

Έγγραφο της Υπηρεσίας Εθνικής Πρόνοιας, της Γενικής Διοίκησης Μακεδονίας, με ημερομηνία 2.4.43, και με σφραγίδα της ΥΔΙΠ (Υπηρεσία Διαχειρίσεως Ισραηλιτικών Περιουσιών), με το οποίο παραχωρείται σε προσφυγική οικογένεια οικεία εβραϊκής οικογένειας στη Θεσσαλονίκη. (Η πρώτη αποστολή με τρένο εκτόπισης Εβραίων αναχώρησε από το σιδηροδρομικό σταθμό της Θεσσαλονίκης, με προορισμό το Άουσβιτς στις 15 Μαρτίου 1943).

1948. Μεταπολεμική έγκριση στέγασης σε εβραϊκό ακίνητο Θεσσαλονίκης. Προφανώς οι

**ιδιοκτήτες δεν
επέζησαν και ο ΟΠΑΙΕ δεν είχε ιδρυθεί ακόμη για να αναλάβει τη διαχείριση.**